

VLAAMS PARLEMENT

ZITTING 1995-1996

OPENBARE COMMISSIEVERGADERING

HANDELINGEN

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING EN WETENSCHAPSBELEID

VERGADERING VAN DINSDAG 11 JUNI 1996

Interpellatie van mevrouw Nelly Maes tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over het hoger kunstonderwijs en de herstructurering van de hogescholen

VOORZITTER : De heer Gilbert Vanleenhove

– *De interpellatie wordt gehouden om 14.15 uur.*

Interpellatie van mevrouw Nelly Maes tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over het hoger kunstonderwijs en de herstructurering van de hogescholen

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van mevrouw Maes tot de heer Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over het hoger kunstonderwijs en de herstructurering van de hogescholen.

Mevrouw Maes, we zijn blij dat u eindelijk weer bij ons bent en dat u er gezond en goed uitziet. Ik ben ervan overtuigd dat uw interpellatie vurig zal zijn. U hebt het woord.

Mevrouw Nelly Maes : Voorzitter, als het van de temperatuur in deze zaal afhangt, zal mijn pleidooi inderdaad warmte uitstralen.

Ik zou over het geheel van het HOBU kunnen spreken maar ik zal me beperken tot het kunstonderwijs. Het nieuwe decreet op het HOBU levert voor de scholen ongetwijfeld een aantal voordelen inzake management en administratie op, zelfs al zijn er natuurlijk de kinderziekten die bij elk nieuw decreet opduiken. Er is ook aardig wat overdreven. Ik sta ook verbaasd als ik de cijfers hoor inzake aanwervingen en kostprijs van de nieuwe centrale administratie. 60 personeelsleden voor één school lijkt me van het goede een beetje teveel. Vooral wanneer dit ten koste gaat van de middelen voor personeel en werking. Een voordeel is de grotere onafhankelijkheid ten aanzien van de politiek en de administratie van de Vlaamse Gemeenschap. Tot mijn ontgoocheling zie ik echter dat afspraken over politieke benoemingen in de praktijk blijven bestaan. Ik interpelleer niet om het HOBU-decreet af te breken. Ik wil een aantal specifieke pijnpunten aantonen en een noodkreet slaken namens het hoger kunstonder-

wijs. Het dreigt in de nieuwe structuren te verstikken. Het ongenoegen in het hoger kunstonderwijs is groot, dat hebt u zelf al ondervonden. Zes van de acht kunstscholen, die nu departementen binnen een breder verband geworden zijn, dreigen in grote moeilijkheden te komen. In de sector audio-visuele en beeldende kunst, in de muziek, de dramatische kunst, de produktontwikkeling, zowel van het vrije net als van de Vlaamse Autonome Hogescholen, heerst op dit ogenblik een grote malaise. Het feit een departement te zijn binnen een vrij disparate hogeschoolinstelling geeft vooral de lesgevers-kunstenaars geen voldoening. Zij voelen zich binnen deze nieuwe omgeving vaak ongelukkig en ik wil met u nagaan in hoeverre dat gevoel terecht is. Ik ben zelf tot de conclusie gekomen dat dit zo is. Laten we evenwel met de voor de hand liggende zaken beginnen.

Inzake beeldvorming beschouwen de leerkrachten van de niet-artistieke departementen die van de artistieke departementen dikwijls als druktemakers. Het kunstonderwijs heeft altijd iets van een frisse chaos. Dat zou zo moeten blijven. Anders dreigt het zijn specifiek karakter en creativiteit te verliezen. Omgekeerd leeft bij de andere departementen vaak de vrees voor het verlies van standing van de school. Als ze kunnen uitpakken met de resultaten van de kunstafdeling ter gelegenheid van een of andere academische zitting, dan is dat wel mooi meegenomen. Het kunstonderwijs zorgt ook voor mooiere publicaties dan de andere departementen. In de praktijk wordt aan het verschil in schoolcultuur vaak zwaar getild. Dat creëert misverstanden.

Een tweede punt is het fameuze schoolmanagement, de nieuwe stijl. De kunstenaars hebben het met die nieuwe bestuursstijl erg moeilijk. Over het prijskaartje had ik het al even : de centrale administratie is erg duur. Door de nieuwe stijl moet men meer dan vroeger vechten voor zijn deel. Inspraak en overleg gebeuren vaak in het nadeel van de zwakkere broertjes. De departementen hebben binnen zo'n hogeschool te weinig autonomie. Dat maakt hen tot een soort uitvoerder in plaats van medebeslisser en participant.

Maes

Een minder psychologische en meer factuele kritiek betreft de werking van de faamcommissie, waar de artistieke faam van de leerkrachten moet worden vastgesteld. De samenstelling van die commissies gebeurde onevenredig, de manier van werken verschilde overal en was soms rechtuit willekeurig. Ik betwist de ernstige werking van sommige commissies niet. In elk geval zullen 60 percent van de leerkrachten de titel van docent mogen gebruiken en 40 percent wordt gedegradeerd tot assistent. In de eerste fase zal dit nog niet tot weddeverlies leiden, maar de wedde van de toekomstige assistent ligt beduidend lager dan die van een docent. Nochtans zullen ze hetzelfde werk leveren als de docenten van vandaag. De vraag is dan ook wat de titel van assistent in de toekomst nog waard zal zijn.

De leerkrachten theorie zitten met een gelijkaardig probleem. Ze zijn allemaal assistent tenzij ze een titel van doctor kunnen voorleggen. Dat kan in het kader van de kwaliteitsverbetering wenselijk zijn maar deze mensen zijn onder bepaalde voorwaarden in het onderwijs begonnen en kunnen die doctorstitel niet plots voorleggen.

Een vierde punt van kritiek gaat over de invulling van het ambt en de mogelijkheid tot cumuleren. We hebben het over kunstenaars en we zijn het erover eens dat zij hun kunst moeten kunnen blijven beoefenen. Het aantal kunstenaars dat over het prestige beschikt om zijn naam ook commercieel uit te baten is zeer beperkt. Het grootste deel van de leerkrachten-kunstenaars zal een weddeverlies van 30 percent niet kunnen compenseren. Hun kunst kost hun meer geld dan ze opbrengt. Tegelijk moeten ze volledig beschikbaar zijn op school. Sommige leerkrachten zullen meer dan die 30 percent verdienen door hun kunst. In de praktijk zullen de meeste niets verkopen. De faam is dus bepaald.

Minister Luc Van den Bossche : Inderdaad, de faam niet ; de bekendheid volgt later. De eerste fase is achter de rug, de rest volgt.

Mevrouw Nelly Maes : Wie kan bepalen hoeveel een kunstenaar kan verdienen ? Ik moet slechts het voorbeeld van Van Gogh aanhalen. Het valoriseren van kunstwerken gebeurt meestal pas na de dood van een kunstenaar.

Minister Luc Van den Bossche : Ik moet u daarin corrigeren. Van Gogh verdiende wel degelijk genoeg, maar hij gaf veel uit in bordelen.

Mevrouw Nelly Maes : De grootste meerwaarde werd aan zijn werk gegeven door zijn erfenamen en niet door hemzelf.

Het zwaarste probleem is het financiële aspect. Dit heeft zware repercussies voor de kwaliteit van het onderwijs. De hervorming van het HOBU is daarom begonnen. De financiering van het personeelsbestand moet op termijn worden beperkt tot 85 percent van de uitgaven. Dit dreigt

in het kunstonderwijs een echte aderlating te veroorzaken. In het hele HOBU leeft nu de tendens om die 85 percent eerder te bereiken dan de decreetgever had vooropgesteld. Om een of andere reden vinden de hogeschoolbesturen dat het snel moet gaan. Uit een antwoord op een vraag van de heer Sannen blijkt dat dit voor de meeste scholen een zware dobber is. Er werd me het voorbeeld van een kunstschool gesignaleerd waar men op dit moment aan 104 percent zit. Daar moeten absoluut jobs sneuvelen omdat men die 85 percent versneld wil bereiken. Men zou net zo goed de natuurlijke evolutie van het personeelsbestand kunnen afwachten. Niet de vastbenoemden moeten daardoor wijken maar juist de meest interessante mensen, de tijdelijken die om kwaliteitsredenen werden aangeworven. Iemand zei het zo : de dode takken blijven zitten terwijl de levende worden afgeworpen. In die bewuste instelling zijn dan voor 24 studenten beeldhouwen vier benoemde leerkrachten aangesteld, terwijl in de audio-visuele afdeling 60 studenten het met twee benoemden moeten stellen en uitgerekend hun specialisten zien verdwijnen. Ook in een andere school, niet in het kunstonderwijs, zijn de tijdelijken computerspecialisten die werden aangeworven met het oog op de jongste evolutie in de sector van de telecommunicatie. Deze mensen moeten nu verdwijnen. De vastbenoemden hebben natuurlijk prijzenswaardige inspanningen geleverd, maar de echte specialisten zijn de tijdelijken.

De kredieten die de hogescholen uit de enveloppefinanciering autonoom ter beschikking stellen van de departementen Kunst, worden als onvoldoende ervaren. Er is echter geen beroepsmogelijkheid voor departementen die zich benadeeld voelen. We hadden dat anders moeten regelen in het decreet. Er zou bovendien een gestructureerd overleg moeten worden aangevat tussen gelijksoortige departementen, om de gelijklopende klachten ook als dusdanig en objectief te kunnen aanpakken.

Ook de toekomst wordt ondergraven. Het kunstonderwijs zou toelatingsproeven moeten organiseren. De huidige toelatingsproeven verschillen van departement tot departement. Op termijn zou men moeten komen tot een numerus fixus van 400 studenten. Waar komt dit getal vandaan ? Beschikt men over voldoende garanties om de kwaliteit te laten primeren ? Zijn er voor al deze afgestudeerden uit het hoger kunstonderwijs voldoende toekomstmogelijkheden, als het gaat om de vorming voor een bepaald beroep ?

Er werd me nog op een ander punt gewezen, waarvan ik overigens ook even opkeek. Met het oog op de frisse chaos die het hele kunstonderwijs, zelfs tot in de administratie, betekende, ben ik echter niet verbaasd deze vraag te moeten stellen. De subsidie werd berekend op de al gesubsidieerde uren, en dat vinden we normaal. Het is wel merkwaardig dat we niet wisten dat deze gesubsidieerde uren niet overeenstemmen met de ingerichte uren, die wel werden betaald maar voortaan niet meer meetellen.

Minister Luc Van den Bossche : De administratie was een even frisse chaos als het onderwijs zelf.

Mevrouw Nelly Maes : Een administratie bestaat wel niet uit kunstenaars, maar uit administratieve bollebozen.

Minister Luc Van den Bossche : De administratie bestond uit administratieve kunstenaars.

Mevrouw Nelly Maes : Mijnheer de minister, nu hebt u een nieuwe kunsttoer uitgehaald. U hebt de ingerichte uren die niet waren gesubsidieerd maar wel betaald, herleid tot het alleen maar subsidiëren van de gesubsidieerde uren. De facto worden deze andere uren even noodzakelijk geacht in het kader van een opleiding. Deze uren tellen echter niet meer mee voor het subsidiëren van deze kunsthogeschool. Het is andermaal een financieel probleem en er zijn nog details die ik hier niet allemaal wil aanhalen.

Dit alles zorgt ervoor dat de academies en conservatoria heimwee kunnen krijgen naar de vroegere toestand. Dat is niet zozeer te wijten aan het decreet op het HOBU zelf, dan wel aan de toepassing ervan in de praktijk en aan de financiële middelen die voorhanden zijn. Alhoewel dat niet de wil van de wetgever was, moeten kunstscholen door het specifiek en sterk geïndividualiseerd karakter van hun opleiding en doordat ze in de praktijk boven de 80-percentgrens zitten, interessante tijdelijken laten afvloeien. Deze tijdelijken zijn vaak de specialisten. Ze blijven zitten met de vastbenoemden, ook als deze niet allemaal strikt noodzakelijk zijn. We hebben aangedrongen op uitstapregelingen voor het personeel. In het hoger kunstonderwijs zijn deze weinig praktisch : wat is opgenomen in de tekst, is niet toepasbaar. Men kan geen mensen vervangen door gereïflecteerden, als deze er niet zijn.

Het afdanken van noodzakelijke tijdelijken heeft onmiddellijke gevolgen voor de kwaliteit van het onderwijs. Zes van de acht kunstscholen verkeren nu al in grote moeilijkheden. Mevrouw De Schamphelaere zal straks even de schijnwerper richten op de afdeling Restauratie. Ik heb daar zelf op 14 mei een vraag over gesteld, waarop ik nog geen antwoord heb gekregen. Ik zal dan ook goed luisteren naar wat u vandaag te zeggen hebt.

We vrezen dat dringende ingrepen noodzakelijk zijn om de toekomst en de levenskansen van het kunstonderwijs in Vlaanderen te vrijwaren. We hebben dan ook enkele praktische vragen, die tegelijkertijd een aantal suggesties inhouden. Mijnheer de minister, de evaluatie van het HOBU-decreet werd gepland voor 1998.

Minister Luc Van den Bossche : Dan worden de studierichtingen geëvalueerd.

Mevrouw Nelly Maes : Mag ik daaruit besluiten dat u nu vindt dat een evaluatie van het decreet een absolute noodzaak is ? Een evaluatie is nodig, voordat het kunst-

onderwijs onherroepelijke schade heeft opgelopen. Ik pleit voor een vervroegde evaluatie, waarin de gevolgen voor de diverse departementen worden onderzocht. Ik pleit vooral voor de kunstdepartementen, ook andere departementen zullen echter baat vinden bij een vervroegde evaluatie. Denkt u eraan een dergelijke evaluatie te organiseren of laat u dat over aan het spontane klachtrecht van de diverse departementen ? Deze departementen zullen ongetwijfeld gebruik maken van de vakantie om mekaar te vinden in een of ander warm oord, waar ze samen hun klachten kunnen uiten.

Een tweede vraag richt ik onmiddellijk tot u, mijnheer de minister. Hoe zult u op korte termijn tegemoetkomen aan het ongenoegen en de bedenkingen van de leerkrachten-kunstenaars, en dan in het bijzonder inzake het probleem van de tijdelijken ? Nu al staat vast dat een aantal onmisbare tijdelijken zullen moeten opstappen. Daardoor wordt de levenskracht van departementen en studierichtingen in gevaar gebracht. Wat wilt u doen ? U hebt beloofd om voor het secundair onderwijs uitstapregelingen uit te werken. Denkt u er ook aan dergelijke regelingen uit te werken voor de vastbenoemde 55-plussers in het kunstonderwijs ? Zo kan het aantal slachtoffers verminderen.

Ten derde, ik wil terugkomen op iets, dat ons zeer lief is. We waren zeer gelukkig toen we vernamen dat er in Brussel besprekingen werden gevoerd om over de netten heen te komen tot een Vlaamse Kunsthogeschool. We juichten dat toe en waren dan ook zeer benieuwd. De hele zaak stortte echter in elkaar. Moet hier niet opnieuw over worden nagedacht ? De rampzalige toestand van het RITS, bijvoorbeeld, zet ons aan het denken. Het RITS ressorteert wel niet meer onder het kunstonderwijs. Het kunstonderwijs, met inbegrip van het RITS, behoort tot de voorwaardenscheppende regelingen die een cultureel en artistiek leven in Vlaanderen voor de toekomst moeten blijven garanderen. Ons hoger kunstonderwijs moet voor de kunstbeoefening dezelfde kansen en betekenis hebben, als het universitair onderwijs voor de wetenschappelijke ontwikkeling. We stellen eisen inzake niveau en specificiteit. Het kunstonderwijs zal dus ook altijd anders moeten zijn dan het reguliere onderwijs. Een globale visie op de noodzakelijke aanpassingen en op de behoeften inzake kwaliteitsverbetering, mag niet worden overgelaten aan het beheer van hogescholen. Deze hogescholen zijn verschillend in samenstelling en brengen soms weinig begrip op voor de specificiteit van het kunstonderwijs, waarin de kunstenaar een centrale plaats moet blijven innemen.

Misschien is deze visie niet haalbaar op korte termijn. De kunstdepartementen moeten in elk geval grotere garanties krijgen, zodat hun zogenaamde autonomie iets meer kan zijn dan het crisisbeheer dat hen nu wordt opgelegd.

De voorzitter : Mag ik iedereen vragen zich aan de tijd te

Voorzitter

houden ? Ik ben ruim geweest voor mevrouw Maes, omdat ze zo lang heeft moeten zwijgen.

Mevrouw De Schamphelaere heeft het woord.

Mevrouw Mia De Schamphelaere : Mijnheer de minister, ik zal zeer vlug spreken, zodat ik veel kan zeggen op korte tijd.

Ik wil enkele bijkomende vragen stellen over de situatie van de richting Conservatie en Restauratie van het kunstdepartement van de Vlaamse Autonome Hogeschool in Antwerpen. Mevrouw Maes wees er al op dat het keurslijf van de fusie-operaties in de hogescholen overal knelt. Vooral de kunstscholen vinden dat hun eigenheid wordt miskend.

De benarde situatie waarin de richting Conservatie en Restauratie is terechtgekomen, houdt zeker verband met de algemene problematiek van het kunstonderwijs. Op dit moment is het nog niet duidelijk of de richting zal gehandhaafd blijven in al haar onderdelen, wat de toekomstkansen zijn, of de meestergraden zullen worden ingericht en of een volledig curriculum zal kunnen worden uitgebouwd.

Er zijn nu 67 studenten die naar een volgend jaar overgaan. Er zijn een 100-tal kandidaten voor de toelatingsproeven in juli en augustus. 60 percent ervan zou kunnen slagen. Er zijn volgend jaar dus mogelijk 137 studenten. Het is niet de bedoeling om het studentenaantal te verhogen, men wil enkel de besten aantrekken. Een groter aantal ingeschrevenen zou trouwens onoverkomelijke problemen opleveren voor de infrastructuur en de beveiliging van de kunstwerken.

Dat juist deze optie het moeilijk krijgt in het kunstdepartement en het voortbestaan ervan niet verzekerd is, is een spijtige zaak. Er werd de voorbije jaren immers terecht veel maatschappelijke en politieke energie opgebracht om deze richting in Vlaanderen te kunnen opbouwen en tegelijk te voldoen aan de internationale richtinggevende ICOM-normen van de International Council of Museums.

Het is van groot belang voor Vlaanderen om een internationaal gewaardeerde opleiding tot restaurateur te kunnen aanbieden. Het gaat om de toekomst van ons verleden. Het is maar de vraag of er voldoende goed opgeleide mensen zullen zijn die kunnen instaan voor het behoud en de waardering van ons cultureel erfgoed. Aan de afgestudeerden kan voor 100 percent tewerkstelling worden gegarandeerd, juist omdat deze sector in volle expansie is.

Er is ook het toenemende toeristisch belang. Het massatoerisme evolueert naar een meer gediversifieerd en ook cultureel aanbod. De restauratie is een arbeids- en kapitaalsintensieve sector. Omwille van het feit dat het patrimonium hier bij ons aanwezig is, kan deze bovendien niet

worden gedelokaliseerd. Het wetenschappelijk onderzoek dat met dit onderwijs gepaard gaat, staat op het kruispunt tussen humane en positieve wetenschappen.

Uit deze argumenten blijkt dat de maatschappelijke relevantie van deze richting moeilijk te onderschatten is. Deze levenskrachtige richting wordt in Antwerpen, ten gevolge van de prangende situatie waarin het hele kunstdepartement zich bevindt, bijzonder zwaar getroffen. De afdeling is immers pas naar aanleiding van het Hogeschooldecreet opgericht als volwaardig en volledig onderwijs, en kan in tegenstelling tot de andere opties in de Academie voor Schone Kunsten, niet bogen op traditie.

In geval van beknotting of inkrimping zal deze afdeling niet op veel begrip of medewerking van het departement kunnen rekenen. Door persoonlijke spanningen is dit het misbegrepen broertje, dat in de hoek zal worden gezet. Het is symptomatisch dat de communicatie tussen het korps van de optie Restauratie en het hoofd van het kunstdepartement via aangetekende brieven verloopt. Bovendien is midden in het academiejaar aan de studenten meegedeeld dat de suboptie die ze volgen, niet meer bestaat.

Ook circuleren er allerlei voorstellen tot inkrimping. Men heeft het onder meer over schrapping van de meesterjaren of de kandidaatsjaren. Het is echter duidelijk dat geen van deze suggesties garanderen dat de internationale ICOM-norm wordt gehaald. Dat laatste is nochtans al sinds het begin van de jaren '80 mogelijk aan de Franstalige school in het Brusselse Ter Kameren.

Gezien deze situatie, wil ik u vier vragen stellen. Waar ligt de verantwoordelijkheid van de overheid als blijkt dat de op basis van het decreet van 13 juli aan de hogescholen toegekende autonomie, in sommige van die hogescholen en departementen tot manifeste onkunde en kwaliteitsgebrek leidt ?

In welke mate zijn kwaliteitsnormen die in het Hogeschooldecreet zelf zijn opgenomen, zoals bijvoorbeeld de ICOM-normen, bindend en verplichtend voor de hogeschool die deze optie inricht ? Onder welke voorwaarden en met welke middelen kan de overheid ingrijpen op basis van kwaliteitsnormen die decretaal worden aangegeven ?

Is het mogelijk om omwille van de intrinsieke belangen van het Vlaams cultureel erfgoed, de optie Conservatie en Restauratie om te vormen tot een afzonderlijk departement in de Vlaamse Autonome Hogeschool ? Zo zullen de spanningen wegvallen die momenteel voelbaar zijn tussen de diverse opties in het kunstdepartement, en zal elk afzonderlijk korps de verantwoordelijkheid opnemen voor de eigen visie op de aangeboden opleiding.

De voorzitter : De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen : Mijnheer de voorzitter, ik heb weinig toe te voegen aan het betoog van mevrouw Maes. Toch wil ik enkele bedenkingen formuleren.

De idee dat er in het kunstonderwijs meer problemen zijn dan elders, is niet alleen te wijten aan de beeldvorming. Er zijn ook daadwerkelijk meer problemen. Onder meer de implementatie van het Hogeschooldecreet heeft hier toe bijgedragen. Zoals mevrouw Maes al opmerkte, werd vroeger gediscussieerd over de wenselijkheid van het onderbrengen van het kunstonderwijs in een homogene hogeschool. Nu worden ze ondergebracht in heterogene hogescholen. Heterogeniteit heeft een aantal voordelen. In bepaalde gevallen zal ik ze ook verdedigen.

De vraag is echter of het hoger kunstonderwijs op dezelfde manier kan worden gecatalogiseerd als de rest van het hoger onderwijs. Elders is het hoger onderwijs altijd beroepsgericht, behalve op de universiteiten, die de taak hebben wetenschappelijk en academisch onderwijs aan te bieden. Het hoger kunstonderwijs ressorteert echter onder geen van beide categorieën. Het heeft een dimensie die noch wetenschappelijk is, noch in eerste instantie beroepsgericht.

Minister Luc Van den Bossche : Wat is het dan wel ? Een vorm van vrijetijdsbesteding ?

De heer Ludo Sannen : Neen, mijnheer de minister. Ik had het over wetenschap en beroepsopleiding. Het hoger kunstonderwijs is gespecialiseerd in de artistieke dimensie van het leven, en behoort niet integraal tot een van die twee categorieën. Uiteraard bevat het ook wetenschappelijke elementen, en kan het beroepsopleiding tot gevolg hebben.

Minister Luc Van den Bossche : Als u de studenten van het hoger kunstonderwijs van het lange type vraagt waarom ze die studierichting hebben gekozen, zullen ze allemaal antwoorden dat ze er hun beroep van willen maken. Ze hebben niet uitsluitend de intentie om zichzelf te vervolmaken tot eer en glorie van hun mens-zijn.

De heer Ludo Sannen : Juist, maar dan is het universitair onderwijs ook beroepsonderwijs. Iemand die naar de universiteit gaat, hoopt later met zijn diploma werk te vinden : in de research, het onderwijs, op één of ander kabinet of waar dan ook. *(Gelach)*

Het universitair onderwijs richt zich echter niet in de eerste plaats op een bepaald beroep. De wetenschap op zichzelf is de prioriteit. Het hoger onderwijs buiten de universiteit richt zich daarentegen specifiek op bepaalde beroepen. Het kunstonderwijs bekleedt een aparte dimensie.

Dat hebben we bij de hervorming van het hoger onderwijs niet onderkend. Daarom hebben we deze departementen ondergebracht in andere hogescholen, waar een sterk industrieel gerichte opleiding de dominante factor vormt.

Dat blijkt uit de samenstellingen van heel wat bestuursraden van hogescholen. Op zichzelf is dat niet verkeerd. De filosofie is om de uitstraling van de hogescholen hierdoor te bevorderen. Op die manier komen de andere componenten, waar het kunstcomponent er één van is, echter sterk in de verdrinking.

Hoe valt dit op te lossen ? Ik heb geen pasklaar antwoord op die vraag. Ik weet niet hoe de begroting voor de hogescholen exact is samengesteld. Het zou echter interessant kunnen zijn om precies te weten op welke basis de inkomsten zijn geformuleerd. Ik geef een voorbeeld. Men kan een systeem toepassen waarbij elke student een bepaald coëfficiënt toegekend krijgt. Een student Economie krijgt dan coëfficiënt 1 en een student Ingenieur 1,2 of 1,4. In de begrotingen moet een gedetailleerd overzicht worden opgenomen van de herkomst van en de behoefte aan middelen.

Minister Luc Van den Bossche : Kent u één universiteit die op die manier haar begroting opstelt ? Dit is een hallucinante mededeling. Het is een pleidooi voor postsecundair onderwijs in het hoger onderwijs.

De heer Ludo Sannen : Misschien is dit inderdaad hallucinant. Het zou echter interessant zijn om het te weten.

Minister Luc Van den Bossche : Dat is in de huidige context pure nonsens. We werken nog steeds met een historisch forfait au grand complêt. Dat wordt geleidelijk aan en in overleg met het parlement afgebouwd over een periode van tien jaar.

De vergelijking die u voorstelt, is vandaag zelfs niet mogelijk. Er kan enkel worden vergeleken met het historische uitgangspunt van twee jaar geleden. Dat is voor een raad van bestuur evenwel geen methode om een budget te verdelen.

De heer Ludo Sannen : Dat begrijp ik. Vermoedelijk beschikken de raden van bestuur over voldoende argumenten om hun budgetten anders te verdelen. Daar gaat het echter niet om. Het is interessant om de verhouding te kennen voor de zwakke departementen in een bepaalde hogeschool. Deze kunnen te weinig middelen genereren voor hun eigen werking. We moeten zoeken naar een manier om precies die departementen op lange termijn te beschermen. Daarom moeten we overwegen om het hoger kunstonderwijs in een aparte categorie onder te brengen. De huidige ontwikkeling zou wel eens nefast kunnen uitdraaien voor de ontplooiing van kunst in Vlaanderen.

De voorzitter : Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Luc Van den Bossche : Mijnheer de voorzitter, ik vind de problematiek die mevrouw Maes aan de orde heeft gesteld, uitermate belangrijk. Vooraleer ik er uitvoerig op inga, wil ik toch enkele opmerkingen kwijt.

Van den Bossche

Het is natuurlijk goed om het oor te luisteren te leggen. Alleen moet men opletten dat men niet zomaar alles gelooft wat wordt verteld. Ik geef een voorbeeld waaruit blijkt dat niet alleen parlementsleden, maar ook de pers tegen dat principe zondigen. De uitzending van gisteravond van Ter Zake begon glorieus met de mededeling dat drie jaar geleden een CAO voor de beschutte werkplaatsen werd afgesloten tussen werkgevers, werknemers en overheid. Vanuit die redenering werd de vraag gesteld waarom de overheid haar handtekening niet naleeft. Alleen was de overheid nooit bij de overeenkomst betrokken.

Heel de uitzending was nonsens. Dit werd uitgezonden op kosten van de Vlaamse Gemeenschap. De grote journalisten vonden het niet nodig om de bevoegde minister – het gaat hier om een ambtgenoot, niet om mijzelf – aan het woord te laten. Zij hebben immers de waarheid in pacht. Ze luisteren naar de eerste de beste, en hebben zijn uitspraken voor absolute waarheid geconsacreerd. Voor zo een houding moeten zowel journalisten als parlementsleden zich hoeden.

Uit mijn antwoord zal blijken dat mijn mening op sommige punten dicht aansluit bij die van mevrouw Maes. Soms zal ik het zelfs nog harder formuleren. Laat mijn voorbeeld echter een waarschuwing zijn. Dat geldt voor mevrouw De Schamphelaere. Aangezien de vraag is gesteld, zal ik me niet generen om in mijn antwoord paard en kar aan te duiden, en aan te geven welke schabouwelijke dingen intern plaatsgrijpen. Het is verkeerd om alleen te geloven wat bepaalde belangengroepen verkondigen. Zo wijkt men aanzienlijk van de waarheid af.

Twee aspecten ban ik alvast uit mijn antwoord. Over het eerste, de discussie over de centrale administraties, zal ik binnenkort meer gegevens hebben. Ik heb mijn regeringscommissaris opgedragen aan alle hogescholen te vragen hoe hun centrale administratie is samengesteld en hoeveel de kostprijs ervan bedraagt. De hogescholen hebben in antwoord hierop hoog van de toren geblazen en gebruld dat ik hun autonomie aantastte. Ik heb hen vriendelijk – maar niet zonder een enigszins boosaardige blik – uitgelegd dat de wetgever het recht heeft om dit te weten, en dat ik het niet kan afleiden uit de boekhouding. Inmiddels werken de meeste scholen aan hun antwoord. Binnen enkele maanden zal ik hierover beschikken, en kan ik antwoorden op uw vraag.

Over het tweede aspect, de politieke benoemingen, heb ik helemaal geen gegevens. Ik heb daar niets mee te maken. Uw dienaar is nooit aangezocht om zich daarin te mengen, en heeft dat nooit gedaan.

Mevrouw Nelly Maes : Ik had het over afspraken.

Minister Luc Van den Bossche : Ik kan evenmin instaan voor wat wordt afgesproken in raden van bestuur en departementen. Ik lig er ook niet wakker van. Vermoedelijk gaat het zowel om afspraken tussen vriendjes en vriendinnetjes als tussen politieke maten. Ik hoop dat dit niet al te veel gebeurt. Het zegt echter meer over de moraliteit in de sector dan over de moraliteit van de politiek. Natuurlijk is dat geen spectaculair bericht en zal het niet in de krant komen.

Wat de interpellatie zelf betreft, moeten we het voorafgaandelijk over een aantal dingen eens zijn. Vooruitgang en verandering zijn misschien geen overlappende begrippen, maar brengen onbetwistbaar groeipijnen met zich mee. Ik anticipeer onmiddellijk uw vraag naar evaluatie. Dit is een gekke vorm van management. We zijn een paniekerig parlement aan het worden. Een hervorming moet eerst worden geïmplementeerd en tot rust gebracht. Pas dan is evaluatie mogelijk. In 1998 staat bijgevolg geen evaluatie van het decreet op de agenda, maar een evaluatie van het aanbod van studierichtingen.

Ik denk er zelfs niet aan om te evalueren in deze fase van implementatie en groeipijnen, die inherent is aan elk veranderingsproces. Op dit punt is er overigens geen onderscheid tussen een veranderingsproces dat door de overheid wordt opgelegd, gedirigeerd en aangemoedigd, en een veranderingsproces in de privé-sector.

Er zijn dus inderdaad groeipijnen. Het klopt ook dat het hoger kunstonderwijs in vooral de multisectorale scholen, daar meer last van heeft dan andere studiegebieden, alhoewel ik dit straks zal nuanceren. Het is geen eenvoudige problematiek. Er zijn heel wat zaken mee gemoeid.

Een eerste aspect is dat het hoger kunstonderwijs als enige vorm van hoger onderwijs het voorbije jaar bijna een driedubbele stap heeft gezet. Niemand van u heeft dit vermeld, alhoewel dit historisch gezien de waarheid is. Er was niet alleen de overgang naar de nieuwe rechtspositieregeling voor de personeelsleden, er was ook de integratie op het niveau basisopleiding van twee cycli in uitvoering van een vroeger decreet, en voorts maakt het hoger kunstonderwijs ook deel uit van de grote fusieoperatie.

Deze drie operaties zijn tegelijkertijd gebeurd, en sommige kunsthogescholen namen daarenboven afscheid van hun oude inrichtende machten, dus ook voor een stuk van hun oude gewoontes en vanzelfsprekend ook hun vastgeroeste tradities. Mevrouw Maes had het over de frisse chaos. Soms was dat wel eens zo, al was die chaos niet altijd even fris. De chaos was wel een constante, de vraag werpt zich op of het wel aangewezen is om het departementshoofd in een departementkunst te laten kiezen uit diegenen die er lesgeven. De ervaring met een van de foutgelopen gevallen leert me dat sommigen grote kwaliteiten hebben in het leiden en het bezielen van een departement in functie van artisticeit, maar tegelijkertijd vre-

Van den Bossche

selijk blunderen en falen in het administratieve en het financiële aspect. Ik wil hier niet verder op ingaan, maar het gaat me steeds meer dagen waarom men sommigen negen of zelfs tien op tien kan geven voor de manier waarop ze het geheel artistiek op gang houden, maar nul op tien op de rest van de opdracht. Wie weet zijn we te optimistisch geweest toen we dachten dat zij dit konden.

De operatie is hoe dan ook indringend geweest, zelfs zo indringend dat ze logischerwijze wat tijd zal vergen om volledig te worden verwerkt, en dat moet men ook in het parlement leren aanvaarden. Als we dergelijke dingen goedkeuren, mogen we onszelf niet wijsmaken dat een en ander meteen in orde komt. De stap die we nu zetten, is een reusachtige stap, en dit decreet verandert enorm veel, ook cultureel. De schok is teweeggebracht, dat is voor iedereen duidelijk. De besturen van de diverse hogescholen kunnen mijns inziens de schokken van deze overstap enigszins temperen.

In de fusie-hogescholen ervaren de enen de anderen als druktemakers of als technocraten – een letterlijk citaat van mevrouw Maes. Dit kan wel waar zijn, maar ik meen dat dit op zichzelf geen probleem vormt, want langzamerhand zullen beide partijen elkaar wel leren kennen en ook respecteren. Waarom we al onmiddellijk zouden concluderen het niet te doen, zoals de heer Sannen wil, is mij niet duidelijk. In de Verenigde Staten maken aan de universiteiten de kunsten een homogeen deel uit van de universiteit. Dat is daar de gewoonte, maar hier zijn we daarmee niet vertrouwd. Het is ondenkbaar dat een decreet een bestaande cultuur op één jaar tijd volkomen omgooit. Dat is een regelrechte utopie.

Ik geef toe dat er een voorwaarde is om de operatie op termijn te doen slagen. Men mag niet gedwongen worden in de methodiek en de mentaliteit van de andere partij. Mevrouw Maes, ik geef u dus gelijk wanneer u zegt dat dit nu teveel het geval is. Dat is dus een probleem van de overgang : methodiek en mentaliteit van de andere departementen die vrij homogeen zijn worden bijna manu militari opgelegd aan het departement Kunst, en dat geeft automatisch problemen.

Men zal zich dan moeten realiseren dat dit niet kan. De algemeen-directeurs en de voorzitters van de raden van bestuur mogen dan al geïnteresseerd zijn in cultuur en kunst, er is nog altijd de specificiteit van het kunstonderwijs waarbij de verhouding tussen leerling en meester essentieel is, de kenmerken van de kunstenaar-lesgever een bijzonder gegeven zijn, de eigen werkwijze en omgang met studenten bijzonder individueel en specifiek is en het onderwijzend personeel en de studenten zich niet steeds volgens de gangbare normen gedragen. Die specificiteit ontgaat nogal wat directeurs en voorzitters en hun onmiddellijke medewerkers te veel, waardoor voor de perso-

neelsleden van de departementen Kunst wel degelijk onnodige spanningsvelden worden gecreëerd.

In het buitenland – Spanje, Nederland, Duitsland -, de afdelingen Kunst van de Franse universiteiten en voornamelijk van het Verenigd Koninkrijk, is men er hoe dan ook in geslaagd een harmonieuze samenhang te creëren binnen de multisectorale hogescholen en universiteiten, zonder daarom voorbij te gaan aan het respect voor de voor anderen wat bevreedende werkwijzen of projecten die het kunstonderwijs kwalitatief kunstonderwijs maken. Integendeel, men maakt hiervoor de nodige en noodzakelijke middelen vrij, zonder evenmin voorbij te gaan aan de missie die onderwijs als dusdanig in zichzelf draagt en waar bijvoorbeeld Nederland en het Verenigd Koninkrijk bijzonder veel aandacht aan schenken, voornamelijk in het kunstonderwijs.

Dit verwezenlijken is de eigenheid van het kunstonderwijs ten volle respecteren, en dat is iets dat men niet centraal vanuit Brussel kan opleggen, al was het maar omdat het om een attitude gaat en om een klimaat dat mevrouw Maes als voormalig Schepen van Onderwijs, verantwoordelijk voor een overigens bloeiend deeltijds kunstonderwijs, maar al te goed kent. We hoeven ons dus geen illusies te maken : we kunnen in dit verband geen verbintenissen opleggen vanuit Brussel. Laten we afscheid nemen van de idee dat wij hier die macht zouden hebben. Een dergelijke hoogmoed moeten wij als politieke klasse laten varen. Dit verwezenlijken is de taak van de hogescholen, en bij deze maak ik hen deze boodschap voor de zoveelste maal over.

Dit verwezenlijken betekent ook dat het personeel van de kunstdepartementen moet afstappen van het geweeklaag over het eigen gelijk, enkel en alleen omdat het eigen gelijk is. Wie groot is of wil zijn, moet eerst en vooral de eigen gebreken en tekortkomingen kunnen toegeven, en dat die er in het verleden binnen het kunstonderwijs waren, staat als een paal boven water.

De kunsthogescholen waren al te dikwijls gestrand in een traditioneel, overigens bijzonder gesecondariseerd onderwijs, met personeelsleden waarvan sommigen zichzelf omschrijven als een kunstenaar die ook les geeft. Heel wat leden van het onderwijzend personeel weigeren pertinent deel te nemen aan het volledig onderwijsgebeuren, aan reflectie en evaluatie over het onderwijs dat ze aanbieden en wat dit kwalitatief moet betekenen.

We hadden en hebben er te maken met een niet onaanzienlijk aantal personeelsleden die vinden dat hun kunstenaarschap – wat deze term ook moge inhouden – ook maatschappelijk wordt erkend door de indirecte ondersteuning die ze van onderwijs krijgen, want voor velen onder hen is het onderwijs de bron van inkomsten die de maatschappij hun kunstenaarschap is verschuldigd. Het is als het ware een maatschappelijke plicht ten aanzien van

Van den Bossche

creatievelingen. We hebben in elk geval te maken met personeelsleden die in het verleden een opdracht hadden van twaalf tot vijftien uur, die soms a rato van vijftig minuten werden verrekend, gedurende 36 weken per jaar, of hooguit 500 uren per jaar, met maximaal vijftien studenten per groep. Dat deze groepen veelal kleiner waren, is veelal door het betrokken medium zelf bepaald.

Dat het nooit om uitputtende dag- of weektaken ging, is zonder meer evident, aangezien die personeelsleden geen lesvoorbereidingen hoeven te maken, noch uitputtende vakliteratuur moeten bijhouden. Deze personeelsleden zijn inderdaad weinig of niet vertrouwd met enig schoolmanagement. Het is echter zeer de vraag of lectoren van het departement Gezondheidszorg of Lerarenopleiding dat dan wel zijn, om dan nog niet te spreken van de kersvers verkozen studenten in departementsraden en hogeschoolbesturen, die zeker hier en daar wat onder druk worden gezet door hun collega-departementsleden, leden van het onderwijzend personeel, die menen te moeten manipuleren om hun gelijk te halen.

Besturen, meebesturen en besturen in een nieuwe stijl moet door alle personeelsleden van de hogescholen worden geleerd. Dat dit niet op één dag kan gebeuren, moeten we allemaal weten. Daarin helpen en bijstand verlenen, is mijns inziens ook een taak van de hogeschoolbesturen, en mogelijk is een betere, zich niet-inmengende begeleiding hier een absolute noodzaak. De stelregel : al doende leert men, lijkt hier bij wijlen niet altijd adequaat. Dit is mijn tweede boodschap aan de hogeschoolbesturen, want ook dit kan niet vanuit Brussel worden aangeleerd.

Wat de zogenaamde artistieke faamcommissies betreft, wil ik mijn antwoord opsplitsen in een vormelijk-juridisch aspect en een inhoudelijk aspect. Ik behandel eerst het vormelijk-juridische aspect.

Aangezien de meeste leraren uit het hoger kunstonderwijs over een diploma hoger kunstonderwijs van de eerste of tweede graad beschikken, kon een lineaire overstap naar het docentschap via een eenvoudige referentie aan het diplomabezit van de betrokkene, niet. Rekening houdende met het feit dat bij het doceren van artistiek gebonden onderwijsactiviteiten niet zozeer het diplomaniveau, dan wel het artistieke kunnen de hoofdrol speelt, opteerde de decreetgever ervoor om de omschakeling naar het docentschap op basis van artistieke faam te laten gebeuren. De decreetgever opteerde er eveneens voor om in de toekomst de artistieke bekendheid als voorwaarde te stellen voor de benoeming tot docent artistiek gebonden onderwijsactiviteiten. In een eerste fase, en in het kader van de ruime autonomie die het hogeschooldecreet aan de hogescholen toebedeelt, was de hogeschool zelf de meest aangewezen instantie voor een beslissing ter zake, althans voor haar vastbenoemd en immuun tijdelijk personeel.

Alhoewel er steeds vooraf duidelijk vastgestelde criteria waren, leidde het feit dat de departementshoofden veelal voorzitter van deze commissies waren en in sommige hogescholen er zelfs personeelsleden zitting in hadden tot heel wat spanningen. De hogeschoolbesturen hadden dit kunnen vermijden door alleen externen aan te trekken, maar ze vonden het begrijpelijkerwijze normaal dat ook het departementshoofd al dan niet als niet-stemgerechtigde zitting zou hebben in de commissies.

De departementshoofden, veelal de oude directies, kenden meer dan wie ook de kwaliteit en de inzet van personeelsleden voor de vroegere hogescholen, en zouden mogelijkerwijs hier en daar wel kunnen bijsturen. Dat was de filosofie. Dat het ongenoegen van de afgewezenen naar de departementshoofden en via hen naar de hogeschoolbesturen werd geventileerd is even duidelijk. Tevens was er spanning in de betrokken departementen omdat de wettelijk vastgelegde concordantie van 1 januari 1996, voorafgegaan door een beslissing van het hogeschoolbestuur met betrekking tot het al dan niet docentschap, wettelijk enkel en alleen behouden bleef voor de benoemde en immuun tijdelijke personeelsleden, belast met artistiek gebonden onderwijsactiviteiten.

Noch leraars van de vroegere theoretische of technische vakken, die niet door het hogeschoolbestuur als artistiek werden beschouwd, noch assistenten, noch tijdelijke personeelsleden kwamen voor deze concordantie in aanmerking, wat niet belet dat sommigen onbetwistbaar een heel wat grotere faam genieten dan bepaalde vastbenoemde personeelsleden. De winnaar van de Staatsprijs voor Poëzie 1996 doceert bijvoorbeeld niet-artistiek gebonden onderwijsactiviteiten. Hij heeft geen doctoraatstitel en is bijgevolg assistent geworden. Sommige hogescholen hebben hier strikte regels gevolgd, andere zijn creatief te werk gegaan. Normaal zou ik zeggen dat zij creatief te werk zijn gegaan als ze ook aan kunsten onderdak bieden, en een aantal tijdelijken tot gastdocent hebben gemaakt, of beslist hebben een vak dat vroeger technisch of theoretisch was, na rijp beraad en gezonde argumentatie, toch artistiek gebonden te noemen.

De decreetgever heeft bewust een onderscheid gemaakt tussen artistieke en niet-artistieke opleidingsonderdelen, en heeft geen automatische concordantie voor de vroegere leraars naar het docentschap ingevoerd, allerminst op basis van het gelijkheidsprincipe. Tot op heden had het kunstonderwijs binnen het hogeschoollandschap een apart statuut, het personeel van het hoger kunstonderwijs ook. Teneinde het hoger kunstonderwijs als volwaardig hoger onderwijs te kunnen beschouwen, ook op internationaal niveau, was een inschaling binnen het hoger onderwijs een noodzaak, iets waarvoor de sector zelf hoofdzakelijk heeft gepleit.

Een volwaardige plaats binnen het hoger onderwijs verwerven impliceerde uiteraard een identiek statuut voor

Van den Bossche

alle tewerkgestelde personeelsleden, met uitzondering van diegenen die artistieke opleidingsonderdelen doceren, al was het maar omdat zij de mogelijkheid zouden hebben in de kunst sfeer actief te blijven. Vandaag komen klagen dat dit oneerlijk is, is om een terugkeer naar het verleden vragen. Meer nog, het is toegeven dat het kunstonderwijs, omdat het onderwijs in kunst betreft, geen volwaardig hoger onderwijs kan zijn.

De spanning is tenslotte en niet in het minst binnen de betrokken departementen gerezen tussen de personeelsleden onderling, door het feit dat waar vroeger zowat iedereen leraar was – al waren er toen al een aantal assistenten, maar meestal belast met technische taken – nu het onderscheid tussen assistenten en docenten bestaat, wat voor sommigen onder hen psychologisch zwaar te verwerken is. Inzake geldelijke remuneratie maakt dit echter geen verschil uit : alle benoemde en immuun tijdelijke personeelsleden behouden via overgangsmaatregelen zeker minstens hun vroegere salarisschaal. Uit de gegevens blijkt dat in de departementen Kunst van de Vlaamse hogescholen, met uitzondering van de autonome hogescholen van Antwerpen en Gent, waar voor twee departementen de procedure opnieuw moest worden gestart tengevolge van procedurele fouten en een vernietiging van mijnentwege, 440 personeelsleden een dossier bij de betrokken commissies hebben ingediend.

Aan 275 van hen, 62,5 percent, kenden de hogeschoolbesturen een ruime artistieke faam toe. Acht van de tot nu afgewezenen wendden zich tot de Raad van State. Tot daar het juridische facet, en nu het inhoudelijke. Alle benoemden of immuun tijdelijke personeelsleden die belast zijn met artistiek gebonden onderwijsactiviteiten hebben duidelijk gemeend dat ze in aanmerking zouden komen voor de concordantie tot docent. Waren ze dan al jaren niet meer artistiek bezig dan zou de adviescommissie wel een gunstig advies uitbrengen; of zoals iemand schreef : omdat hij al zolang belast was met een artistiek vak. Natuurlijk, ze wisten dat zo'n concordantie in het vooruitzicht was gesteld, want alle toenmalige directeurs hebben hun personeel hiervan uitentreuren op de hoogte gebracht. Deze concordantie zou volgens de meesten van hen toch maar een formaliteit zijn. Het zou allemaal niet zo'n vaart lopen. Alles zou wel bij het oude blijven. Dat was het verwachtingspatroon. Ware het mogelijk, dan zou ik mevrouw Maes een aantal van de ingediende dossiers tonen. Dossiers van een halve bladzijde met haastige notities, soms met flagrante taalfouten, al kwamen deze fouten uiteraard niet ter discussie in de commissies. Dossiers van twee pagina's – met witregel uiteraard, anders zou het te lang worden – waarbij de laatste extra-scolaire artistieke activiteit dateert van de maand waarin het betrokken personeelslid werd benoemd. Dat is enkele jaren geleden. Dossiers van mensen die als proeve van hun artistieke faam hun hobby's opgaven, zoals trainer van een sport-

club of ontdekkingsreizen doen. Gegevens die naar mijn mening niets met het artistieke te maken hebben. Ik zal dan ook nog niet spreken over de dossiers die de hogeschoolbesturen twee, drie of meer dagen na de uiterste inleveringsdatum bereikten en waarvan de indieners nadien zwaar geschokt waren omdat hun dossier niet was behandeld. Ze waren toch wie ze waren ? Waarom moesten zij een dossier indienen ? En nog tijdig ook ? Of wat met het ultieme argument dat ooit werd gebruikt, dat kunstenaars precies omdat ze kunstenaars zijn geen dossier kunnen opstellen, want dat hadden ze toch nooit geleerd ? Overigens, waarom moesten zij iets bewijzen ? Men kende hen toch ? Uiteraard is een beoordeling van faam en kunde moeilijk. Objectiviteit wordt echter gegarandeerd door de optelsom van subjectiviteiten van peers die bij hun beoordeling duidelijk uitgaan van voorafbepaalde criteria. Ik ben ervan overtuigd dat de commissies hun werk min of meer naar behoren hebben vervuld. Dat ze rekening hebben gehouden met de in alle ingediende dossiers nuttige elementen. Het feit dat tot vandaag al 275 personeelsleden werden geconcordeerd tot docent artistiek gebonden onderwijsactiviteiten, een cijfer dat na de hernieuwde Gentse en Antwerpse procedures makkelijk tot 300 of 350 zal oplopen, toont voldoende aan wat ik bedoel. Ikzelf ken geen 300 Vlamingen met grote artistieke faam. Ik vermoed dat de commissieleden ook niet aan 300 komen, dus ik zal me van verdere commentaar onthouden. Ik stel me overigens de vraag of men als assistent, op gelijke voet verlonnd, minder degelijk onderwijs zou kunnen verschaffen dan als docent; of een assistent minder goed contact zou hebben met zijn studenten ? Dat belet niet dat sommigen in hun ijdelheid, niet in hun fierheid, gekwetst zijn. Alsof studenten meer rekening zouden houden met titels dan met de kwaliteit van het geboden onderwijs. De titels tellen alleen voor de betrokkenen, want de studenten wensen in de eerste plaats degelijk onderwijs en dat wordt door het personeel maar al te dikwijls vergeten.

Een laatste onderdeel : kunstenaars zijn per definitie, de part les choses, en dat is geen verwijt maar de erkenning van een noodzaak, egocentrisch. Ze hebben gemeend dat hun verklaring op eer dat ze kunstenaar waren en dus een zekere faam genoten, ook door externe deskundigen zonder meer zou worden aanvaard. Dat een dergelijk automatisme niet evident bleek, is duidelijk. Dat erkenning van artistieke faam en straks van artistieke bekendheid een breuk vormt met het verleden, dat deze breuk hard is aangekomen en dat ook in de toekomst geen sprake van automatisme zal kunnen zijn, is al even duidelijk. We moeten ons daarbij fundamentele vragen durven stellen. We hebben geen 40 beeldhouwers met faam noch evenzoveel pianisten met artistieke bekendheid net zomin als 8 bekende producers of regisseurs. Ons land is een voorschot groot. We hebben procentueel misschien meer en betere kunst en cultuur dan andere landen maar onze kwalitatieve middelen kennen een logische beperking. Het kunstonderwijs zal zich hierover ernstig moeten bera-

Van den Bossche

den, los van het eigen gelijk, los van de eigen kerktoren. Moeten we alles overal aanbieden ? Kunnen we geen samenwerkingsverbanden aangaan ? Of verscheidene profileringen van diverse opties ? Of moeten we de huidige situatie laten voortbestaan, wetende dat dit land niet over het noodzakelijke talent daartoe beschikt ? Wetende dat we de toekomstmogelijkheden waarop de afgestudeerden recht hebben, niet kunnen aanreiken ? Wetende dat slechts een handvol van onze kunstdepartementen zich internationaal bewegen omdat de anderen zelfs in deze tijd van verregaande internationalisering ervan overtuigd zijn dat hun studenten elders niets kunnen leren, omdat ze de confrontatie bewust uit de weg wensen te gaan. Ze denken dat zij en zij alleen hun studenten iets kunnen bijbrengen en buitenlandse studenten worden enkel en alleen als een supplementaire last ervaren die het normale schoolgebeuren verstoren. Ik begrijp ten volle dat de kunstdepartementen de overgang van hun vroegere ingekapselde situatie naar de huidige, in de eerste plaats kwalitatief competitieve, fase moeilijk verteren. Het kunstonderwijs, deeltijds of hoger, heeft zich te veel en te lang in een splendid isolation bevonden met eigen regels, wetten en geplogenheden. Indien het kunstonderwijs ook degelijk onderwijs wil verzorgen, zal het in de eerste plaats rekening moeten houden met de groeiende maatschappelijke sociaal-economische en culturele eisen. In die zin is er geen plaats voor splendid isolation ook al moet respect worden opgebracht voor de specificiteit van het kunstonderwijs. Er is evenmin plaats voor afzonderlijke wetten, hooguit voor afzonderlijke vormen en gedachten die trouwens binnen de nu opgebouwde structuren tot ontplooiing kunnen komen. Dit is een boodschap aan de kunstdepartementen, een ernstige boodschap, want indien de kunstdepartementen en hun personeel zich niet ernstig gaan beraden over de kwaliteit van wat ze aanbieden, en over wat deze kwaliteit internationaal betekent, vrees ik het ergste voor hun toekomst. Het risico is niet denkbeeldig dat ze, indien ze niet ernstig aan zelfonderzoek gaan doen, tot regionaal zelfs lokaal particularisme zullen verworden. Op zichzelf is dat misschien geen bezwaar, op voorwaarde dat die particularismen ook internationaal kunnen worden uitgedrukt, zoals elke grote kunst die in de nationale cultuur geworteld is, zich internationaal pas kan waarmaken, zich verstaanbaar kan maken als het dat eigen particularisme transcendeert.

Vijf, voor wat de commotie met betrekking tot het ambt, de mogelijke nevenactiviteiten en de daarop aansluitende kritiek betreft, kan ik enkel zeggen dat deze commotie – indien ze zou bestaan – blijkt geeft van onkunde van de betrokkenen. Heden ten dage bestaan slechts krijtlijnen, geen beslissingen. Ik weet wel dat kunstenaars geen wetenschappers zijn, meer nog, ik pleit ervoor dat ze dat niet zouden zijn. Maar paniek zaaien vóór er ook maar enige reden toe is, is net iets van het goede teveel, ook voor artiesten. Graag herinner ik eraan dat het hogeschoolde-

creet een bijzondere cumulatierегeling vastlegt voor de personeelsleden belast met artistiek gebonden onderwijsactiviteiten. Deze personeelsleden kunnen, ondanks het feit dat ze in de hogeschool met een voltijdse opdracht belast zijn, bijkomende artistieke nevenactiviteiten verrichten, wat ook de financiële verdiensten daarvan zijn. De enige voorwaarden daarbij zijn dat de nevenactiviteiten verband moeten houden met hun opdracht aan de hogeschool en daarmee verenigbaar worden geacht. Over het al dan niet vervuld zijn van deze voorwaarden beslist, conferatur de autonomie, het hogeschoolbestuur en zo is het best mogelijk dat een docent orkestdirectie naast zijn voltijdse opdracht aan de hogeschool ook als orkestleider actief is, voor zover hij kan voldoen aan de eisen van de hogeschool inzake voltijdse beschikbaarheid. De invulling van het ambt van hetzij artistiek docent, hetzij assistent, kadert in de ruimere context van de globale ambtsinvulling voor alle leden van het onderwijzend personeel in de termen van het hogeschooldecreet, namelijk de volledige beschikbaarheid met invulling van de diverse taken verbonden aan de verwezenlijking van de veelzijdigheid van de hogescholen.

Het is duidelijk dat er een en ander fundamenteel zal veranderen voor de personeelsleden, die – zoals ik al heb geschetst – in het verleden hooguit een opdracht hadden van 500 uren op jaarbasis. Dat lijkt me evident. Voor diegenen, die zich ook toen al volkomen inzetten voor de hogeschool, zal heel weinig veranderen. Op dit ogenblik zijn alle hogescholen druk bezig met het invullen van de taakbelasting van de leden van het onderwijzend personeel. De algemene tendens is het bereiken van een definiëring van de opdracht van de personeelsleden in termen van jaarbelasting, dus het aantal jaaruren. De syndicale onderhandelingen lopen nog volop en het is dan ook te vroeg om hier al dieper op in te gaan.

Het zesde punt gaat over de toegekende middelen aan de departementen vanuit de enveloppefinanciering aan de hogescholen. Alhoewel velen zich vandaag naar het schijnt verongelijkt voelen, heeft het decreet bij de hogescholen blijkbaar toch hoge verwachtingen gewekt. Met de implementatie van het decreet zou alles beter gaan, zo dacht men. Men dacht in eerste instantie aan meer geld, meer personeel en meer werkmiddelen. Dat deze gedachte niet correct was, weten allen die over het decreet hebben gestemd en de tekst aandachtig hebben gelezen. Nergens werd opgenomen dat de middelen voor het hoger onderwijs zouden worden uitgebreid. Toen deze realiteit al snel duidelijk werd, betekende dit een onvermijdelijke domper op de verwachtingen. Wat eerst ten onrechte als hoop had geleefd, werd al snel verbittering en geweeklaag om het oude. Het decreet kreeg plots de schuld van alles wat verkeerd was, zelfs van dat wat in het verleden was scheefgegroeid en niet in één klap werd rechtgezet.

Er is meer. En ik geef toe, en daarin vindt de interpellatie van mevrouw Maes meer dan bestaansredenen, dat er meer

Van den Bossche

is. Op de tribune van het parlement heb ik in openbare zitting mijn ontgoocheling uitgesproken over het feit, dat bijna alle hogeschoolbesturen hebben gemeend de 85-percentregeling van de personeelsformatie ineens en drastisch te moeten toepassen. Ik kan hierbij alleen nog eens mijn verbittering uitspreken, als ik zie dat deze 85-percentregel veelal lineair werd toegepast. Alle departementen die boven deze 85-percent personeelsformatie uitstegen, moesten plotseling een overschot aan overtaligenpercentages inleveren. Dit zorgde uiteraard voor een drastische inkrimping van de personeelsformatie van sommige departementen. Ook in de toekenning van de werkmiddelen werd stevig ingegrepen. Gekoppeld aan een inkrimpende personeelsformatie, heeft ook dit veel kwaad bloed gezet. Men dacht immers dat met het nieuwe decreet de hogescholen heel wat meer middelen zouden krijgen.

Bij het personeel, en zeker dat van de kunstdepartementen, is de ontgoocheling dan ook bijzonder groot, dat geef ik toe. Op het eerste gezicht zijn inderdaad meestal de kunstdepartementen de zwaarst getroffen van de operatie, die ik hier hoger heb beschreven. Dat is het gevolg van de specificiteit van het kunstonderwijs zelf. Binnen één en hetzelfde departement officiëren verscheidene specialismen die zo specifiek en mediumgebonden zijn, dat de vastbenoemden niet van de ene naar de andere richting kunnen worden overgedragen. Door de strikte toepassing van de 85-percentregeling, zijn de nieuwere richtingen met jong en tijdelijk personeel of de door de vraag sterk geëxpandeerde richtingen, slachtoffer van al lang bestaande richtingen met vast benoemd personeel. Dit vast benoemd personeel is door de eigen specifieke vorming en kennis niet in staat om in de nieuwe richtingen te fungeren. Zo ontstaan wel degelijk plotse tekorten en dreigt het bestaan van maatschappelijk waardevolle richtingen in het gedrang te komen. Het is je reinste waanzin om een licentiaat wiskunde die geacht wordt iets van informatica te kennen, lessen film en videomontage te laten geven, omdat montage ook wel iets met informatica heeft te maken. Toch gebeurde het dit academiejaar, omdat het lid van het onderwijzend personeel dat montage zou doceren, als tijdelijke aangeworven was. Er moest lineair worden bespaard en dus kon een benoemde zijn plaats innemen.

Het is duidelijk dat lineaire maatregelen niet alleen indruisen tegen de al hoger vermelde erkenning van de specificiteit van het kunstonderwijs, maar tevens tegen het concept van de multisectorale hogescholen. Lineaire toepassingen moeten hier uitgesloten zijn. Het is echter vooral duidelijk dat dergelijke maatregelen indruisen tegen de geest van het decreet. Als de studierichtingen Kunst het studentenaanbod binnen de perken kunnen houden, zullen bijzondere gunstige voorwaarden, de zogenaamde on-

derwijsbelastingseenheden, in de toekomst op hen van toepassing zijn.

Indien de hogeschoolbestuurders een harmonieuze samenleving van alle departementen vooropstellen, moeten ze niet alleen rekening houden met de eigenheid van elk departement en inzonderheid van de studiegebieden Kunst, maar moeten ze ook rekening houden met de bepalingen van de wetgever. Ik huiver als ik hoor dat sommige hogeschoolbesturen zeggen geen rekening te zullen houden met deze bepalingen, al is dat met het oog op de autonomie strictu sensu hun recht. Deze hogeschoolbesturen moeten zich ervan bewust zijn, dat ze hierdoor het kunstonderwijs in Vlaanderen een bijzonder ernstige handicap zullen toebrengen en ook dat ik hiervoor geenszins de verantwoordelijkheid wens te dragen. Dat is de derde boodschap die ik overbreng aan de hogeschoolbesturen. Ik wil de verantwoordelijk niet dragen, omdat autonomie nu eenmaal autonomie is. Het is mooi om autonomie met luide stem te belijden om dan achteraf, als het fout loopt, te zeggen dat het toch onze eigen verantwoordelijkheid is. Ofwel maken de hogeschoolbesturen zichzelf waar als hogeschool, ofwel zijn het postsecundaire scholen. In het laatste geval verdienen ze de term hogeschool niet en verdienen de studenten niet het diploma dat ze nu krijgen. Ze moeten het zelf waarmaken. Het is wel belangrijk dat we durven zeggen wat er fout gaat. De hogescholen moeten de volgende jaren bewijzen, dat ze verder durven te kijken dan hun neus lang is. Het is niet door telkens de verantwoordelijkheid over te nemen in Brussel, dat de maatschappij erop vooruit gaat. De mentaliteit waarbij die maatschappij zichzelf volwassen verklaart om kritiek te leveren zolang Brussel aan de macht is, om vervolgens te jammeren en te roepen dat Brussel het weer moet overnemen als ze zelf aan de macht zijn, is niet de juiste mentaliteit. Dat is de mentaliteit van een kleuter. Ik neem dat graag van een kleuter aan, want het is ook de charme van de kleuter. Maar ik neem dat niet van een hogeschoolbestuur.

Ik wil eindigen met de concrete vragen van mevrouw Maes. De eerste vraag ging over een beroepsinstantie. Het spijt me, maar de raad van bestuur is verantwoordelijk. Waarom zou er dan een beroepsinstantie moeten zijn? We leven in een gekke maatschappij: er is een departementsraad en een raad van bestuur. Daar worden de verantwoordelijkheden uitgezuiverd, en niet in een soort van bestuurscollege dat dan in Brussel moet worden geïnstalleerd of per provincie, en waar men dan nog eens in beroep beslist over de hoofden heen. Men moet de autonomie zijn werk laten doen, met de nodige blutsen en builen. De discussies zullen intern moeten plaatsvinden. Het is fout dat men bij de eerste discussies onmiddellijk bij parlementsleden gaat jammeren en dat men denkt dat de problemen via deze weg zullen worden opgelost. Men moet de moed hebben om de problemen ter plaatse te bespreken. Gelijklopende departementen zouden overleg moe-

Van den Bossche

ten plegen om gelijklopende oplossingen uit te werken. Ik sta dat niet in de weg, maar het hoeft eigenlijk niet : een hogeschool kan zelf haar karakter en haar klemtonen bepalen. Universiteiten overleggen ook niet om ervoor te zorgen dat bij alle faculteiten op gelijklopende vragen gelijklopende antwoorden worden gegeven. Soms zijn er overlegsituaties. Ik heb er geen moeite mee dat departementen van hun vrijheid gebruik maken om samen erbij stil te staan hoe ze dat kunnen waarmaken.

De toelatingsproeven zijn niet overal dezelfde. Dat is juist. Ik ken een school en als u me uitdaagt, zal ik zeggen waar ze gelegen is. Het was een school in Genk. Op de vraag of er een toelatingsproef was ingericht, kreeg de regeringscommissaris een affirmerend antwoord. Men was echter al wel vergeten wie er in de jury zitting had. Toen de regeringscommissaris vroeg, simpele maagd die ze was, of er een proces-verbaal was, bleek dit niet zo te zijn. Toen er dan toch over werd doorgeboemd – oh, slecht karakter – bleek wel dat men met de betrokkenen had gesproken. Toen er werd gevraagd hoeveel er niet waren toegelaten, bleek dat er niemand niet was geslaagd. Dat is een dubbele negatie, zijnde een affirmatie : iedereen was toegelaten. Ook dat is autonomie, tenzij we decretaal ingrijpen – zoals we straks misschien doen voor de geneeskunde – en centraal een toelatingsproef organiseren. Daarna kan de student beslissen waar hij naartoe gaat. Dat is een mogelijkheid die we moeten overwegen. Tot nu toe hebben we dat overgelaten aan de scholen. Ik pleit onschuldig voor het verhaal over de numerus fixus. Ik heb er nooit over gesproken, evenmin als mijn omgeving. Sommige scholen spreken daarover, zo lees ik toch in hun documenten.

Verder zijn er wel degelijk uitstapregelingen. Daarin is voorzien in decreet 7. Dat kon u niet weten, omdat u bij de totstandkoming nog was gevelde door de gevolgen van uw Afrika-reis. De voor een 55-jarige vereiste anciënniteit is verminderd van dertig jaar naar twintig. Hierdoor komen meer mensen dan vroeger in aanmerking voor de uitstapregeling.

Ik heb er geen probleem mee dat hier verder aan wordt gewerkt. Ik beaam de stelling van mevrouw Maes dat we hierin decretale verantwoordelijkheid dragen. Mevrouw De Schamphelaere, die de 55-plussers in haar hart draagt, diende in die zin een amendement in, dat werd gesteund door de heer De Meyer en dat werd overgenomen door velen in de commissie. In het najaar zal blijken of we verder moeten gaan op die weg.

Ik kom bij uw vraag over de afzonderlijke evaluatie voor het kunstonderwijs. Voorlopig is die mijns inziens nog niet nodig. We moeten eerst de komende gebeurtenissen afwachten.

Men had het ook over de stichting van één Vlaamse Kunsthogeschool. Ik zal nogmaals herhalen wat ik al uittentreure heb gezegd. Het gaat hier om een netoverstijgend initiatief, waar ik grondwettelijk niet toe kan verplichten. Het is aan betrokkenen om eventueel het initiatief te nemen. Ik ben overigens verbaasd over de dingen die hierover worden geschreven. In mijn ontmoetingen met de inrichtende machten kreeg ik alsmear te horen dat ze er niet eens aan dachten. Inmiddels kon ik maandenlang lezen dat er gesprekken plaatsvonden. Ik vraag me af tussen wie. De leden van de inrichtende machten zijn nooit om de tafel gaan zitten.

Ik besluit. Ten eerste ziet het hoger kunstonderwijs vaak de eigen fouten niet. Ten tweede heeft mevrouw Maes gelijk als ze zegt dat cultuuroverschakeling op dat vlak heel moeilijk is. Ik ben het niet helemaal eens met de heer Sannen. Het grootste probleem bij het samenleven van het kunstonderwijs met andere hogescholen, schuilt in het feit dat de hogescholen de specifieke situatie van het kunstonderwijs niet kennen. Het kunstonderwijs moet zich inspannen om hen op dat vlak te informeren, zeker als het historisch forfait inkrimpt en het door de specifieke formule wordt beoordeeld.

Ik hoor soms wel een verhaaltje met als boodschap : heimwee doet ons hart verlangen. Sommigen hebben het voortdurend over de tijden van weleer, toen alles beter was. Toen waren er echter ook problemen. Het niet-uitsluitend ambt heeft bijvoorbeeld in het verleden heel wat lijden veroorzaakt. Ook het feit dat sommigen in de illegaliteit leefden, heeft voor heel wat moeilijkheden gezorgd. Die problemen hebben we geërfd, en we raken er niet zomaar op korte termijn van verlost.

De vraag van mevrouw De Schamphelaere ligt in dezelfde lijn. De voorbije maanden ontving ik in dit verband twee brieven van de heer Caen. Hij vroeg om een autonoom departement, en verzocht ons bij de omkadering te doen alsof het Hogeschooldecreet niet bestond. Ik heb in mijn antwoord mijn begrip uitgedrukt, maar ook meegedeeld dat de hogescholen autonoom zijn, en hij zich tot zijn eigen raad van bestuur moet wenden.

Volgens de heer Caen is de situatie zo rot dat de minister moet ingrijpen. Ik heb bijgevolg poolshoogte genomen. Mijn eerste conclusie is dat het departement Academie een ware puinhoop is. De situatie uit het verleden moddert verder aan, zonder dat er iets wordt ondernomen om ze op te klaren. Bovendien staan een aantal clans – u hebt daarop gealludeerd – met getrokken messen tegenover elkaar.

Ten tweede, de departementsraad doet helemaal niets. Hij volgt zelfs niet de richtlijn van de centrale administratie van zijn eigen hogeschool op. De richtlijnen worden toegepast zoals het hen het beste uitkomt.

Van den Bossche

Ten derde, er is in het kader van het hele academie-aanbod wel degelijk een probleem met Restauratie. Er kan echter geen sprake van zijn dat ze een afzonderlijk departement kunnen oprichten. Dat meen ik ten minste begrepen te hebben uit het betoog van de hogeschool.

Ten vierde, een samengaan met de monumentenzorg is uitgesloten. Monumentenzorg leunt bij architectuur aan, het geboden onderwijs is onderwijs voor sociale promotie. Wel kan worden overwogen om de afdeling Restauratie naar Produktontwikkeling over te hevelen. Ook dat moet echter binnen de hogeschool zelf gebeuren.

Ten vijfde, er bestaat wel degelijk begrip voor de problemen van Restauratie. Het feit dat deze richting voortdurend dreigt een perscampagne op te starten of over te stappen naar een ander net, maakte een serene discussie echter moeilijk, zo niet onmogelijk.

Ten zesde, de departementsraad functioneert slecht. De procedure van artistieke faam is niet afgewerkt. De vorige procedure heb ik moeten vernietigen. De taakbelasting is zelfs nog niet ter sprake gekomen. Richtlijnen van de centrale administratie worden gewoon genegeerd. Alle delicate problemen worden systematisch weggemoffeld. Bijgevolg heb ik overleg gepleegd met de voorzitter van de hogeschool. Hij zal vandaag de departementsraad bijwonen, en uitleggen hoe de zaken staan. Als dit niets uithaalt, zal de hogeschool Antwerpen de departementsraad juridisch in gebreke stellen. Ondertussen zal een technische commissie het theoretische kader ontwerpen voor de omlijning en financiering van de opties.

Voor al de rest geldt de regel van de autonomie. Ik behoud me wel een dubbel toezicht voor. Via de commissaris heb ik toezicht op de financiële orthodoxie, en ik mag waken over de kwaliteit. Op die manier moet manifeste onkunde en kwaliteitsgebrek ab initio onmogelijk worden gemaakt. De commissaris heeft tot nu nog geen andere beheersmatige tekortkomingen gesignaleerd dan degene die ik straks zal voorlezen. Bovendien zijn alle hogescholen in de schoot van de Vlora gestart met een systeem van interne kwaliteitszorg, dat is gebaseerd op internationaal aanvaarde normen. Hierdoor kan kwaliteitsverlies snel worden gedetecteerd, indien men het systeem tenminste daadwerkelijk toepast. Het instrument wordt ontwikkeld, en zal aan alle hogescholen van alle netten worden overgemaakt. Als men het niet of slecht gebruikt, sta ik echter machteloos.

Bovendien heeft het departement Beeldende Kunsten van de Vlaamse Autonome Hogeschool in Antwerpen vorig jaar geparticipeerd aan een Europees programma voor kwaliteitsbewaking. Bijgevolg zou het over de nodige knowhow moeten beschikken. In deze materie moet de overheid een discrete rol spelen. Pas als manifeste onwil is bewezen, is het aangewezen om in te grijpen. Artikel 59

van het HOBU-decreet rechtvaardigt dit. Anderzijds kan ik me moeilijk voorstellen dat het departement een van zijn opties willens en wetens benadeelt. Dat zou er immers toe leiden dat er minder studenten op de hogeschool terecht komen, en dat ze de richting Restauratie moet schrappen. Voor het handhaven van die richting heeft ze juist zo hard gevochten. Ikzelf heb daar namens de regering mee voor gepleit.

De toelichting bij artikel 102 van decreet 6 verwijst naar de ICOM-normen. Deze normen houden een aanbeveling in van vakken die een restaurateur moet hebben gevolgd. Op basis van die aanbeveling heb ik ervoor geopteerd om Restauratie als een optie van de beeldende kunst te klasseren. The International Council of Museums, een internationale belangenvereniging, heeft deze normen als wens geformuleerd. Ze hebben geen enkel verplichtend karakter.

Ten slotte is het geenszins wenselijk om decretale uitzonderingen toe te staan op de creatie van departementen. Elke hogeschool moet zelf in haar autonomie aanvoelen wat een departement is en wat niet. Als docenten in een bepaalde opleiding – in dit geval optie – bij een ander departement willen aansluiten of er zelf een nieuw willen oprichten, moeten ze dat met het hogeschoolbestuur overleggen. Het is wenselijk noch realistisch om bij elk geschil tussen verschillende opties in een departement een ministeriële ingreep toe te passen. Ik herinner er wel aan dat de huidige voorzitter van de raad van bestuur de nodige stappen zet, en dat de hogeschool eraan denkt het departement juridisch in gebreke te stellen. Dat kan een voorbode zijn van artikel 59.

Dat sluit ik niet uit. Het is trouwens ten gevolge van klachten dat ik voordien al eens op één bepaald gebied met de commissaris een diepgaand onderzoek heb gevoerd waar ik achteraf bepaalde gevolgen aan heb gegeven. Het zou kunnen dat én in het kader van uw vraag én in het kader van de algemene berichten die me bereiken omtrent budgettaire evenwichten, er op termijn wel degelijk een ingreep mogelijk is in overeenstemming met het decreet.

Mijn antwoord was uitvoerig, maar dat leek me ook nodig. Ik vond de interpellatie van mevrouw Maes meer dan nuttig, omdat er nogal wat verhalen de ronde doen. Het is goed dat alle verantwoordelijkheden duidelijk worden bepaald, en ik voeg eraan toe dat we nu niet moeten ingrijpen, maar we moeten wel durven zeggen waar en hoe een en ander foutloopt. Laat de autonomie nu maar verder spelen.

De voorzitter : Mevrouw Maes heeft het woord.

Mevrouw Nelly Maes : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik dank de minister voor zijn uitspraak, die zeer inspirerend was. Ik zal me moeten be-

Maes

dwingen en de neiging om er uitvoerig op in te gaan, moeten weerstaan.

Ik heb nog wel een aantal bedenkingen over de autonomie en de specificiteit. We besteden 45 percent van de Vlaamse begroting aan onderwijs. Tegelijkertijd willen we de regering die het onderwijsbeleid uitvoert controleren. We willen dus zien wat er terecht komt van de goede bedoelingen en de centen van de Vlaamse belastingbetaler. Wij moeten onze taak au sérieux nemen.

Als het met het kunstonderwijs fout zou gaan en er zich niet alleen groeipijnen voordoen, maar ook dodelijke ziekten, dan moeten we ingrijpen. Het Vlaams Parlement stelt immers de middelen ter beschikking voor dit kunstonderwijs. Met alle respect voor de autonomie, vind ik dat iedereen zijn verantwoordelijkheid moet nemen en de armen in de lucht moet steken als het fout gaat. Het volstaat niet te zeggen dat we niets kunnen doen omdat wij autonomie hebben toegekend. Er is een regeringscommissaris die moet toezien op de manier waarop een en ander verloopt. Wat voert die persoon uit, als hij alleen maar de bestaande groeipijnen zou versterken, door bijvoorbeeld mee aan te dringen op een versnelde uitvoering van die 85-percentregeling. Ik hoop dat het niet het geval is, maar er bereiken mij geruchten in die zin waaruit ik kan opmaken dat de regeringscommissaris dit precies wel wil doen. Ik weet niet in hoeverre hij hier richtlijnen van u krijgt, en in hoeverre hier afspraken over bestaan.

De specificiteit van het kunstonderwijs werd door u terecht onderstreept. U spreekt echter over de autonomie van de hogescholen, maar wat komt er terecht van de autonomie van de kunstscholen binnen deze autonome hogescholen? Daar hebt u zelf grote vraagtekens bij geplaatst. Eigenlijk hebben deze kunstdepartementen geen mogelijkheid om zich te verweren indien hun specificiteit wordt platgewalst en indien met hun terechte opmerkingen geen rekening wordt gehouden.

De hoofdvraag blijft dus wat de plaats van dat kunstonderwijs is. U wijst erop dat het in het buitenland onder het universitair onderwijs ressorteert. Bij ons is dat anders gegroeid, ik weet niet of ik het principe moet verdedigen. Ik denk wel dat de mensen uit het kunstonderwijs slim genoeg moeten zijn om met elkaar overleg te plegen over wat zij als hun specificiteit ervaren en wat voor hen noodzakelijk is.

Mijnheer de minister, op het grote verwijt dat werd geformuleerd over het feit dat men de goede tijdelijken moest ontslaan, hebt u alleen gezegd dat men ze niet zo vlug moest ontslaan. Er moet een langere overgangstermijn worden gerespecteerd: dat was de wens van de wetgever en dat is ook mijn wens. Als nu blijkt dat men voor het kunstonderwijs essentiële tijdelijken ontslaat, dan is dit mijns inziens een inbreuk op de specificiteit van het

kunstonderwijs, en dan moeten wij kunnen ingrijpen. Daarom pleit ik voor een beroepsinstantie, want als kunstonderwijs onvoldoende autonoom kan zijn binnen de gemengde hogescholen, moet de mogelijkheid van verhaal bestaan om precies de specificiteit van het kunstonderwijs te kunnen meten.

Ik ben voorstander van een brede visie: een allesomvattend kunstonderwijs Vlaanderen, zoals we ook pleiten voor de Universiteit Vlaanderen. Die idee geeft veel meer ruimte voor de door de minister genoemde specialisatie. De minister vroeg zich retorisch af of iedereen alles moet kunnen inrichten, want hij vindt namelijk dat dit niet zo is.

Sommige disciplines zijn in die mate basisdisciplines dat zij waarschijnlijk overal moeten worden ingericht. Ik kan me bijvoorbeeld geen kunstonderwijs zonder tekenen voorstellen. Dit vraagt precies een structuur van het kunstonderwijs waarbinnen taakafspraken mogelijk zijn, zoals wij ook hopen dat dit ooit binnen de VLIR op een serieuze en versnelde manier zou gebeuren. Het is een toekomstoptie, maar ik vrees dat de kunstdepartementen binnen de weinig tolerante hogescholen zo zullen verschrompelen dat we uiteindelijk niet meer zullen kunnen spreken van die specialisatie maar wel van de resten van het kunstonderwijs waarin we dan toch nog zullen moeten ingrijpen.

Ik hoop natuurlijk dat het nooit zo ver komt. Ik weet dat het kunstonderwijs voortkomt van een eiland waarbij zo ongeveer alles mogelijk was, maar tegelijkertijd weten we ook dat de mensen met visie het nodige hebben gedaan om tot kwaliteitsverhoging te komen, want wij verplichtten hen daartoe. Ook hier is het financiële aspect niet vreemd aan. Het zijn precies die specialisten, die zij hebben aangetrokken met het oog op het verhogen van de kwaliteit, die nu het kind van de rekening worden en dus ook het kunstonderwijs zelf meesleuren. Daar moeten we een oplossing voor zoeken. Ik weet niet of artikel 59 of de regeringscommissaris ons die mogelijkheid bieden, maar ik pleit ervoor dat de creativiteit niet zou worden beperkt tot het kunstonderwijs, maar dat we zelf zowel op het kabinet als in het parlement voldoende creatief zijn om de specificiteit van het kunstonderwijs te redden als de gemengde hogescholen daar geen oog voor hebben.

De voorzitter: De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik zou de minister eerst willen danken voor zijn uitgebreid antwoord, vooral omwille van de bekommernis die hij uit, en die dezelfde is als van de interpellanten. Het kunstonderwijs moet op een volwaardige manier – en eventueel efficiëntere manier – alle kansen krijgen zodat de toekomst van de artistieke wereld in Vlaanderen verzekerd blijft. Het uitgangspunt van de minister is dat men hier geen aparte scholen voor nodig heeft, en in het buitenland zijn kunstdepartementen soms

Sannen

verbonden aan universiteiten. U verwees naar het buitenland, en sprak in dat verband ook over de gegarandeerde financiering voor deze departementen, waarschijnlijk vanuit de hogeschool zelf. U verwijst in dit verband naar de attitude van de hogeschoolbestuurders.

Ik formuleerde daarnet het voorstel dit boekhoudkundig aan te duiden. Dit is voor mij geen oplossing, maar de houding die wij verwachten van de hogeschooldirectie moet ook een verantwoording inhouden voor de samenleving. De samenleving moet op een of andere manier zicht krijgen op de mate waarin ze de verantwoordelijkheid opnemen. Welk instrument zich daar het beste toe leent, weet ik niet, maar men kan moeilijk van directeurs van inrichtende machten verwachten dat zij een maatschappelijke verantwoordelijkheid opnemen – die u, mijnheer de minister, hen wel in de schoenen wilt schuiven – wanneer die samenleving ten aanzien van de verantwoordelijke geen middelen heeft om die verantwoordelijkheid te meten. U hebt zelf gezegd dat de financiering hierin doorweegt. Dat was alleen maar mijn suggestie, want als hier andere wegen toe zijn, vind ik dat prima.

Mijnheer de minister, als we onze bekommernis uit en vinden dat we een verantwoordelijkheid hebben ten aanzien van het kunstonderwijs, hoeft dat helemaal niet in te druisen tegen de idee van autonomie. Zich verantwoordelijk voelen, hoeft geen afbreuk te doen aan de autonomie van de hogescholen. Het geven van meer autonomie leidt niet sowieso tot het verdwijnen van de verantwoordelijkheid bij de minister, noch bij het parlement.

Autonomie is vooral een vorm van besturen, opdat een bepaalde maatschappelijke verantwoordelijkheid ook tot stand zou komen. Die verantwoordelijkheid heeft te maken met doelstellingen in de onderwijs- en kunstwereld. Ik ben het er niet mee eens dat men doet alsof de uiting van een bekommernis ter zake indruist tegen de autonomiegedachte.

De voorzitter : Mevrouw De Schamphelaere heeft het woord.

Mevrouw Mia De Schamphelaere : Vooraleer ik besloot u deze vraag te stellen, luisterde ik naar vijf verschillende zienswijzen. Het gemeenschappelijke element daarin betreft het voortbestaan van een restaurateursopleiding in Vlaanderen. Ik heb ook gewezen op de grote menselijke spanningen die bestaan tussen de optie Restauratie en de andere opties in het Kunstdepartement, zonder daarbij te wijzen op verantwoordelijkheden. Mijn politieke vraag gaat over de betekenis van de autonomie, die niet zonder meer onbegrensd is. Bovendien hebt u verwezen naar artikel 59. Ten slotte wijs ik erop dat ik mijn politieke belangstelling heb willen uitdrukken voor die toch wel maatschappelijk relevante opleiding.

Het verheugt me dat er vanuit de raad van bestuur stappen worden gezet om de verantwoordelijkheden vast te leggen. Ik zou ook willen vernemen of het volgens het Hogeschooldecreet mogelijk is om een eigen departement op te richten met minder dan tweehonderd studenten.

De voorzitter : Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Luc Van den Bossche : Sommige zaken tolereren we zonder meer. Meer nog, we zorgen ervoor dat ze blijven bestaan wanneer decreten worden herzien. Ik refereer hier aan de situatie van de Universiteit Antwerpen, waar nog steeds twee faculteiten Economie naast mekaar bestaan. Ik stel vast dat de meerderheid van dit parlement zich daarbij neerlegt. Een ander voorbeeld aan dezelfde universiteit is het vervangen van de richting Klassieke Filologie door de kandidaturen in de Communicatiewetenschappen. Op die manier treedt men in de voetsporen van het secundair onderwijs. En weer maakt niemand zich daar zorgen om. Ik kan me bijgevolg voorstellen dat mijn ontmoeting met de VLIR van zaterdag aanstaande geen prettige bijeenkomst zal zijn. In dit verband wil ik u de volgende primeur niet onthouden. Aangezien er geen licenties zijn, zal men de economische richtingen een eigen profiel geven door, onder meer, een optie in te voeren zoals : communicatie van het management. De student is hier, mijns inziens, slechts van bijkomend belang. Het is toch vreemd dat de universiteiten zich blijkbaar veel kunnen permitteren, terwijl de hogescholen met argusogen worden gevolgd.

De regeringscommissarissen zullen niet vanaf het eerste jaar op een stringente wijze alle elementen controleren omdat het een inlooperperiode betreft. In het College is tot twee keer toe afgesproken de raden van bestuur te vragen niet te snel naar die 85 percent te evolueren. De algemeen directeurs antwoordden daarop met de slogan : de korte pijn is de beste. Een analoge situatie doet zich voor aangaande de kunst. Minstens één van de regeringscommissarissen heeft in de raad van bestuur herhaaldelijk gezegd, weliswaar tot op heden met weinig succes, dat men verstandiger moet zijn. Heeft het departement Kunst wel genoeg invloed als het departementshoofd niet op zijn taak is berekend ? Ik stel me de vraag of we voor dat specifieke departement geen ander type departementshoofd nodig hebben ? Ik vergelijk de functie met de decaan van een universitaire faculteit. Aan de universiteiten spelen zowel de grootte van de faculteit, als de figuur van de decaan een rol. Op de departementen Kunst is het afdelingshoofd meestal niet gewend met administratie om te gaan en vervult hij daardoor zijn functie dus niet altijd op de beste manier. Ik ben een voorstander van de aanboddiversificatie. Maar ik heb vastgesteld dat de heer Huys, voormalig directeur van een kunstschool, niet door alle concurrerende scholen werd gevolgd toen hij een voorstel indiende voor een diversificatie van het aanbod. Het is ook een illusie te geloven dat een harmonisatie van het

Van den Bossche

aanbod eenvoudiger zou zijn als men deel uitmaakt van één platform. Maar ook de universiteiten slagen daar niet in. In oktober verschijnt het tussentijds rapport van mijn bijzonder commissarissen oud-rector de heer Dillemans. We zullen zien in hoeverre het van toepassing kan zijn op de universiteiten.

De mogelijkheid bepleiten van een beroep bij een hogere instantie, betekent dat men gelooft dat een dergelijke instantie over meer wijsheid beschikt. Maar een hogere instantie kan toch de begroting van een hogeschool niet herwerken? Het enige dat we zouden kunnen doen is gekleurd geld maken binnen de enveloppen. Op die manier zijn we er zeker van dat het geld terecht komt bij, in dit geval, de kunst.

Dit kunnen we natuurlijk niet straffeloos doen, want de vraag zal ook uit andere richtingen komen, wat dan weer leidt tot de beperking van de autonomie en van de mogelijkheden van de raad van bestuur. De ouderen onder u, die lid waren van de vorige commissie waarin we de huisartsengeneeskunde hebben geregeld, herinneren zich wellicht nog dat de Vereniging van Huisartsen destijds heeft gevraagd om het geld te kleuren, omdat ze de faculteiten Geneeskunde niet vertrouwden. Die kon dat wel eens voor andere zaken claimen en daar stond ze te zwak tegenover. Er is toen een soort van gentlemen's agreement met de universiteiten en de faculteiten Geneeskunde afgesloten dat dit niet zou gebeuren. Blijkbaar is het ook als dusdanig uitgevoerd. Als dit parlement het wil, wil ik me opofferen om te proberen een soort gentlemen's agreement af te sluiten met de hogescholen. Ik zal hen dan meedelen: ik respecteer uw autonomie, maar u ziet toch dat het fout gaat. Kunnen we niet een minimale afspraak maken, die u dan naleeft? Als het parlement dat vraagt, wil ik dat wel doen, maar dan wel met respect voor de autonomie. Dan zit ik op dezelfde lijn van wat ik ooit met de huisartsen heb gedaan. Artikel 59 zou me niet helpen. Als het Vlaams Parlement me vraagt of ik er dit nog even tussendoor bij wil nemen, dan zal ik dat met genoeg tijdens de weekends doen.

Mijnheer Sannen, wat moeten we doen, als er volgend jaar geen verbetering merkbaar is? Net zoals ik dit jaar via mijn commissarissen de inhoud van de omkadering heb opgevraagd, kan ik natuurlijk ook de financieringsstromen naar het departement Kunst opvragen, zodanig dat ik speciaal over die informatie beschik. Dat kan dus wel als variatie op het gentlemen's agreement of het kan er misschien aan voorafgaan. U hebt gelijk wanneer u zegt dat autonomie niet gelijkstaat met het verdwijnen van verantwoordelijkheid. Als ik die indruk heb gegeven, dan pleit ik schuldig. We moeten in de eerste plaats aandachtig kijken, vandaar dat ik ook gelukkig ben met de interpellatie van mevrouw Maes, omdat de zaken dan eens op een rijtje worden gezet. Maar autonomie houdt, ten twee-

de, ook terughoudend reageren in. Het voorstel dat ik hier nu bij improvisatie in het midden gooi, is een vorm van terughoudende reactie en dit gaat naar ik meen wel samen met aandachtig kijken en met autonomie. De bekommernis van mevrouw De Schamphelaere is ook de mijne. Ze pleit ervoor om de richting Restauratie te handhaven, maar dan alleen in Antwerpen, en niet in Gent, waar ook een initiatief is genomen, en dit met de bewuste bedoeling om een tegenhanger voor La Cambre te vormen, zodat we ook internationaal voldoen en mensen op niveau kunnen opleiden. Antwerpen had daarin een traditie. Het is meer een algemeen probleem, waarin restauratie het vooruitgeschoven kind van de rekening zou kunnen worden. Ik hoop dat vandaag de opdracht van minister van Staat Kinsbergen als voorzitter van de raad van bestuur enig succes heeft. Boekt hij geen succes, dan zullen we stap voor stap andere wegen moeten bewandelen. Want men komt bijna in conflict met de decreetgever. Samen met de oudstrijders van het HOBU-decreet kan ik getuigen dat de decreetgever bewust heeft gewild dat er een afdeling Restauratie in Vlaanderen bestond. Ze bestond legaal niet en is daarom ingevoerd. Men kan dus niet twijfelen aan de wil van de decreetgever.

De voorzitter: De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen: Minister Van den Bossche heeft de commissie gevraagd of ze het wenselijk vindt dat hij de financiële stromingen naar de departementen opvraagt als voorbereiding op onderhandelingen om een soort van gentlemen's agreement af te sluiten met de directies van de hogescholen. Mijnheer de voorzitter, ik weet niet hoe we met deze vraag moeten omgaan.

De voorzitter: Na een interpellatie kunt u een motie indienen, waarover we kunnen discussiëren. Dit is de meest normale weg.

Minister Luc Van den Bossche: De meest logische weg is ofwel die dingen volgend jaar in de begroting 1997 opvragen, ofwel proberen de gesprekken zonder verwijl op gang te brengen teneinde tot zo'n gentlemen's agreement te komen.

De heer Ludo Sannen: Mijnheer de voorzitter, ik ben het met u eens wat de motie betreft, maar aan de andere kant heeft minister Van den Bossche toch ook enige terughoudendheid gesuggereerd, rekening houdend met de autonomie. Is zo'n motie dan wel het ideale middel?

De voorzitter: Misschien kunnen we nagaan of iemand er bezwaar tegen heeft dat minister Van den Bossche daarover gesprekken aanknoopt. Als niemand bezwaar heeft, dan is de boodschap duidelijk.

Minister Luc Van den Bossche: Ik dank u voor het feit dat u me eindelijk iets te doen geeft. (*Gelach*)

Nu kan ik me eindelijk sociaal nuttig maken.

Van den Bossche

De voorzitter : We zijn bezorgd om u en willen het verouderingsproces wat afremmen. (*Gelach*)

Mevrouw De Schamphelaere heeft het woord.

Mevrouw Mia De Schamphelaere : Als decreetgever zouden we graag, indien nodig, helpen bij de stappen die worden gezet op basis van de intentie van de decreetgever in het Hogeschool-decreet. Ik kan het natuurlijk ook opzoeken, maar kan men met minder dan 200 studenten een departement oprichten ?

Minister Luc Van den Bossche : Natuurlijk kan dit. Die tweehonderd hebben niets te maken met een departement. Een departement is een interne organisatie. Ik was vergeten op die vraag te antwoorden.

De voorzitter : Mevrouw Maes heeft het woord.

Mevrouw Nelly Maes : Als ik geen motie aankondig, betekent dit dan dat we ons in consensus aansluiten bij het voorstel van minister Van den Bossche om informatie in te winnen over de wijze waarop gewaarborgd middelen

naar het kunstonderwijs gaan en om zodoende een antwoord te krijgen op onze bekommernissen inzake specificiteit binnen de departementen ? Maar dan zetten we daarover niets op papier. Als daarover een consensus bestaat, dan zie ik met plezier af van een motie.

De voorzitter : Mevrouw Maes, uit de rondvraag heb ik dit zo begrepen. Ik wil minister Van den Bossche duidelijk vragen om ons op de hoogte te houden van de gang van zaken.

Minister Luc Van den Bossche : Met genoegen, mijnheer de voorzitter.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

We gaan verder in besloten vergadering.

[...]

– *De vergadering wordt gesloten om 17.00 uur.*
